

Pleegzorg en corona

Resultaten enquête pleegouders
februari 2021

SBPN

plaats voor pleeggezinnen

Algemene conclusie

Dit onderzoek richt zich op de ervaringen van pleegouders in coronatijd. Hieruit blijkt dat bijna een kwart van de groep respondenten de periode met coronamaatregelen erg zwaar vindt. Zij maken zich grote zorgen en hebben weinig vertrouwen het vol te houden als pleeggezin. Een aantal pleegouders heeft inmiddels al met een ongewenste voortijdige beëindiging van een plaatsing te maken. Het aantal kinderen in het gezin of type pleegzorg lijkt hierbij geen rol te spelen. Het valt op dat relatief meer bestandspleegouders aangeven weinig vertrouwen hebben het vol te houden, in vergelijking tot netwerkpleegouders en pleeg grootouders.

Als deze groep respondenten representatief is voor alle pleegouders in Nederland, bestaat het risico dat tot wel 25% van de pleegouders het niet gaat volhouden. De gevolgen zijn groot voor de gezinnen en pleegkinderen om wie het gaat als het inderdaad zover komt dat de situatie met coronamaatregelen leidt tot een groter aantal breakdowns en/of meer uitval van pleegouders.

Ook heeft de helft van de pleeggezinnen in de coronatijd behoefte aan extra ondersteuning van de pleegzorgorganisaties, jeugdbescherming en/of de overheid. Het zou veel van die pleeggezinnen helpen als er meer begrip en betrokkenheid werd getoond en er meer aandacht was voor praktische en financiële zaken voor thuisonderwijs. De andere helft van de pleegouders in de enquête geeft aan voldoende ondersteuning te ontvangen uit het eigen netwerk, de pleegzorgorganisatie en school en/of dagverblijf van hun (pleeg)kinderen.

Iets meer dan driekwart van de pleegouders heeft veel vertrouwen heeft het als pleeggezin vol te houden, ondanks de aanwezigheid van diverse problemen of zorgen. In vergelijking met de uitkomsten van de enquête die we in maart 2020 uitgezet hebben, is er geen toename of afname te zien in het percentage pleegouders dat aangeeft vertrouwen te hebben om het vol te houden. Pleegouders maken zich met name zorgen over het wegvallen van structuur door sluiting van scholen, kinderopvang en dagbesteding, het gebrek aan tijd of mogelijkheden voor pleegouders om zelf op te laden en het geven van thuisonderwijs. Bijna een derde van de pleeggezinnen in dit onderzoek maakt gebruik van de noodopvang. Voor de informatievoorziening over corona en pleegzorg lijkt er ruimte voor verbetering: pleegouders geven gemiddeld een krappe voldoende voor de vindbaarheid van de juiste informatie.

Aanpak

Achtergrond

De enquête is opgesteld en uitgevoerd door de NVP in samenwerking met de SBPN en LOPOR. Het doel was een beeld te krijgen hoe het met pleegouders gaat tijdens de coronaperiode. Dit onderzoek kan worden gezien als een vervolg op de enquête die werd uitgezet kort na de start van de eerste lockdown (maart 2020). Aanleiding voor de huidige enquête was de lockdown per 15 december 2020, waarbij naast horeca en winkels ook scholen, kinderopvanglocaties en sportfaciliteiten gesloten werden. De enquête bestond uit 21 vragen en kon online ingevuld worden vanaf 18 januari tot en met 1 februari. De enquête is verspreid onder andere via nieuwsberichten en social-media kanalen van de NVP, SBPN en LOPOR.

Respondenten

De enquête is ingevuld door 878 respondenten, afkomstig van 28 verschillende pleegzorgorganisaties. Het aantal respondenten per organisatie varieerde van 1 tot 135.

De meeste respondenten boden voltijdpleegzorg (88%). Sommigen boden (ook) deeltijdpleegzorg (12%), crisispleegzorg (8%) of een ander soort pleegzorg (5%). De enquête werd voornamelijk ingevuld door bestandspleegouders (62%), maar ook door netwerkpleegouders (20%), pleegrootouders (13%) en gezinshuisouders (4%) of een ander type pleegouders (9%). N.b. Men kon meerdere antwoordmogelijkheden aankruisen bij soort en type pleegzorg, waardoor het totaal meer dan 100% bedraagt.

Kinderen in het gezin

Het aantal kinderen en hun leeftijd kan mede bepalen hoe zwaar men de coronamaatregelen, zoals sluiting van de scholen, ervaart. Respondenten gaven aan te zorgen voor 1 kind (33%), 2 kinderen (25%), 3 kinderen (17%) of 4 kinderen (12%). Er waren ook gezinnen die voor 5 of meer kinderen zorgden (12%). Twaalf respondenten gaven aan op dit moment niet voor kinderen te zorgen (1%). N.b. Met 'kinderen' werden alle kinderen in het gezin bedoeld: pleegkinderen, biologische kinderen, stiefkinderen, adoptiekinderen, etc.

Leeftijd kinderen

De meeste respondenten zorgen voor één of meerdere kinderen in de basisschoolleeftijd, 4 t/m 12 jaar (80%) of puberteit, 13 t/m 17 jaar (53%). Minder respondenten hadden (daarnaast) de zorg voor jongeren, 18 t/m 23 jaar (30%) of kinderen in de baby-peuterleeftijd 0 t/m 3 jaar (20%).

Resultaten

Informatie over corona en pleegzorg

We vroegen pleegouders van welke bronnen zij gebruik maken voor informatie over coronamaatregelen en pleegzorg. Daarnaast vroegen we in hoeverre zij dit soort informatie goed vindbaar vonden. Respondenten gaven aan dat ze het meest gebruik maken van de informatie van de Rijksoverheid (67%) en de eigen pleegzorgorganisatie (53%). In mindere mate gebruikten respondenten informatie van de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (19%), en de jeugdbescherming (18%), informatie van andere pleegouders (10%), gemeente (9%), het Nederlands Jeugdinstituut (4%), de POR of LOPOR (2%) en SBPN (1%). Een aantal pleegouders gaf aan dat het zoeken naar deze informatie niet van toepassing was (10%) of dat zij op een andere manier zochten (6%). N.b. Men kon meerdere antwoordmogelijkheden aankruisen, waardoor het totaal meer dan 100% bedraagt.

We vroegen pleegouders in welke mate ze de informatie die zij nodig hadden over coronamaatregelen en pleegzorg, goed vindbaar vonden. Respondenten gaven hiervoor gemiddeld 60 punten, op een schaal van 1 (helemaal niet goed vindbaar) tot 100 (heel goed vindbaar). De cijfers liepen uiteen van 0 tot 100.

Zorgen

We vroegen pleegouders uit een lijst van 18 onderwerpen aan te geven welke daarvan op dit moment een zorg of probleem vormden in het pleeggezin vanwege de coronamaatregelen. Men kon meerdere antwoorden aankruisen.

Respondenten gaven aan zich zorgen te maken om:

- Het wegvallen van structuur door sluiting van scholen, kinderopvang en dagbesteding (51%)
- Het gebrek aan tijd of mogelijkheden voor pleegouders om zelf op te laden (42%)
- Het geven van thuisonderwijs (28%)
- De combinatie van werken en zorgen voor de (pleeg)kind(eren) (27%)
- De omgangsregeling met de ouders van pleegkind(eren) (26%)
- Toename van gedragsproblemen bij (pleeg)kind(eren) (24%)
- De leerachterstand van (pleeg)kind(eren) (20%)
- De praktische zaken voor thuisonderwijs (delen van laptops, werkplekken, rumoer, etc.) (18%)
- De relatie tussen gezinsleden onderling (spanning en ruzies) (15%)
- De gezondheid van zichzelf en/of gezinsleden (10%)

Van de respondenten gaf 35% aan dat zichzelf, een partner of iemand anders uit het gezin of in de directe omgeving tot een risicogroep behoren.

Minder vaak werden genoemd:

- Het uitvallen van therapie of behandeling voor (pleeg)kind(eren) (9%)
- Praktische zaken bij thuisquarantaine (zoals boodschappen doen, hond uitlaten) (8%)
- De financiële middelen voor het geven van thuisonderwijs (voor laptops etc) (6%)
- Het contact met de jeugdbescherming of gezinsvoogd (6%)
- De begeleiding door de pleegzorgorganisatie (6%)
- De financiële situatie in het gezin als gevolg van de coronacrisis (4%)
- Houding ten opzichte van vaccineren bij ouders en/of netwerk van pleegkind(eren) (3%)
- De partnerrelatie (2%)

Verder gaf 8% aan zich zorgen te maken om andere zaken en 17% gaf aan zich geen zorgen te maken.

We vroegen pleegouders in welke mate ze zich zorgen maakten om deze zaken op een schaal van 1 (helemaal geen zorgen) tot 100 (heel veel zorgen). De vraag werd ingevuld door 718 respondenten. Gemiddeld gaven respondenten 55 punten voor de mate waarin ze zich zorgen maakten. Dit varieerde van 0 tot 100. 23% van de respondenten gaf 0-40 punten, 24% van de respondenten gaf 40-60 punten, en 53% van de respondenten gaf 60-100 punten.

Noodopvang

We vroegen pleegouders in hoeverre ze gebruik maken van noodopvang voor pleegkinderen. Van de respondenten gaf 5% aan dat zij hiervan geen gebruik mogen maken volgens gemeente, school, kinderdagverblijf of anderen. 30% van de respondenten gaf aan voor sommige of alle (pleeg)kinderen op dit moment gebruik te maken van de noodopvang. Voor 31% is de noodopvang niet van toepassing en 20% heeft het niet nodig of heeft zelf een andere oplossing.

In de categorie 'anders' (15%) gaven pleegouders verschillende signalen. Er werd onder andere genoemd dat de noodopvang weinig structuur en stabiliteit biedt, wat zorgt voor onrust en gedragsproblemen, en men er daarom liever geen gebruik van maakt. Ook werd er genoemd dat pleegkinderen veel baat hebben bij thuisonderwijs of dat men het fijn vindt dat de kinderen nu thuis zijn. Anderen gaven aan dat zij niet op de hoogte waren van het feit dat pleeggezinnen gebruik kunnen maken van de noodopvang.

Ondersteuning

We vroegen pleegouders van wie zij de afgelopen acht maanden de meeste ondersteuning hebben ontvangen. Men kon meerdere antwoorden aankruisen. Ondersteuning komt voor de meeste respondenten van het eigen netwerk (54%), de pleegzorgorganisatie (36%) en de school of kinderopvang (27%). Voor 17% van de respondenten is dit niet van toepassing. Door 4% van de respondenten werd 'anders' aangegeven. Hierbij gaf men bijvoorbeeld aan dat het ging om ondersteuning van een therapeut, coach, buurtteam, jeugdhulpinstelling of huisarts.

Op de vraag van wie men meer ondersteuning zou willen dan men op dit moment krijgt, antwoordt 52% van de respondenten dat dit niet van toepassing is. Van degenen die wel graag meer ondersteuning ontvangen gaat dit om de pleegzorgorganisatie (18%), de jeugdbescherming of gezinsvoogd (15%), de overheid (13%), de school of kinderopvang van hun (pleeg)kind(eren) (12%), of van de gemeente (11%). In mindere mate worden het eigen netwerk (6%), de werkgever of opdrachtgevers (6%), ouders van pleegkinderen (2%) en de NVP, SBPN, LOPOR (1%) genoemd. Door 4% van de respondenten wordt bij ondersteuning 'anders' genoemd. N.B. Er konden meerdere antwoorden worden aangekruist.

Soort aanvullende ondersteuning

Op de vraag om welke aanvullende ondersteuning het zou moeten gaan, gaven 486 respondenten een toelichting. De volgende antwoorden werden het meest genoemd:

- Begrip hebben en tonen voor de situatie als pleeggezin, vanuit professionals
- Meer contact en betrokkenheid en vragen hoe het gaat vanuit professionals
- Praktische ondersteuning zoals oppas, laptops of kinderen een middag weg
- Financiële ondersteuning voor laptops of vervoer
- Aandacht voor belang van school voor pleegkinderen door de overheid en school

Pleegouders ontvangen graag ondersteuning op verschillende manieren. Ze geven onder andere aan dat ze serieus genomen willen worden en zich gehoord willen voelen. De positie van pleegouders lijkt in het beleid niet altijd meegenomen te worden. Ook vragen pleegouders meer begrip voor hun situatie in deze coronatijd. Een luisterend oor of een belletje om te vragen hoe het gaat draagt hier al aan bij. Hierin is ook de ondersteuning van pleegzorgbegeleider en/of voogd belangrijk, zodat pleegouders niet zelf achter praktische zaken aan hoeven.

Mogelijkheden om (pleeg)kinderen op te vangen wordt genoemd als een manier waarop pleegouders geholpen zouden zijn. Dit geeft pleegouders de ruimte om op te laden en ontspanning te zoeken. Hierbij is ook het open stellen van de scholen een punt van aandacht. Het thuisonderwijs in combinatie met werken geeft veel spanning en stress onder pleeggezinnen. Pleegkinderen zijn vaak kwetsbare kinderen. Het wegvallen van school veroorzaakt bij hen vaak extra onrust en stress en dit heeft zijn weerslag op het thuisonderwijs. Als de kinderen weer naar school kunnen gaan, neemt de druk onder pleegouders af en bevordert dit de sociale contacten en structuur bij de kinderen.

Daarnaast is ook de financiële ondersteuning een vorm van steun waar veel om gevraagd wordt. Het komt nu nog vaak voor dat praktische zaken, zoals het aanschaffen van nieuwe spullen voor een pleegkind of de aanschaf van een extra laptop, uit de eigen spaarpot van pleegouders komt.

Vertrouwen

We hebben pleegouders gevraagd in hoeverre ze er vertrouwen in hebben het als pleeggezin vol te houden, ook als de coronamaatregelen zouden worden verlengd. Op een schaal van 1 (heel weinig vertrouwen) tot 100 (heel veel vertrouwen) gaven respondenten gemiddeld een score van 75. De scores varieerden echter van 0 tot 100. 9% van de respondenten gaf 0-40 punten, 14% gaf 40-60 punten, en 76% van de respondenten gaf 60-100 punten.

De mate van vertrouwen hing niet samen met het aantal kinderen in het gezin of het type pleegzorg dat geboden werd (voltijd, deeltijd of crisispleegzorg). Binnen de groep respondenten met het minste vertrouwen om het vol te houden (scores 0-40) zijn bestandspleegouders iets oververtegenwoordigd: 78% in deze groep tegenover 62% in de totale onderzoeksgroep. Netwerkpleeggezinnen (16%) en pleeggrootouders (6%) zijn iets minder vertegenwoordigd in de groep van respondenten met weinig vertrouwen het vol te houden.

Dit vertellen pleegouders

Pleegouders die het minder goed volhouden aan het woord:

- “Als het lang zo blijft vrezen we een breakdown voor het laatste pleegkind.”
- “We redden het niet, maar hulp wordt maar niet geboden. We worden totaal niet serieus genomen.”
- “Het is gewoon echt niet oké als dit nog langer duurt. Jongeren gaan hier kapot aan.”
- “Onze pleegzoon heeft vrijdag een appartement toegewezen gekregen, wij waren anders afgehaakt als pleegouders.”
- “We moeten het volhouden, anders verliest hij alle vertrouwen in volwassenen en zal nooit een pad naar zijn eigen toekomst vinden. Wij zullen echter ernstig beschadigd uit deze periode komen.”

Pleegouders met veel vertrouwen het vol te houden aan het woord:

- “We houden het wel vol, we zullen wel moeten.”
- “Ik denk dat het wel lukt, maar blijft ook een aandachtspunt.”
- “We zijn nog steeds met elkaar in gesprek en kunnen naast alle beperkingen ook gewoon plezier maken.”
- “De lockdown doet ons gezin juist goed. Veel minder prikkels en afspraken, heel erg fijn.”
- “Het is zwaar maar we redden het wel.”
- “We zijn van het glas half vol, en maken er gewoon het beste van.”

Tips voor anderen

We vroegen pleegouders naar hun tips of suggestie, die hen de afgelopen acht maanden geholpen heeft. Pleegouders adviseren om de kinderen naar de noodopvang te sturen, zodat je zelf ook verlichting hebt. Ook geven pleegouders mee om een oppas te laten komen en zelf even een rondje te gaan lopen. Verder zijn er pleegouders die een cursus ‘zorgen voor jezelf’ hebben gevolgd en daar positieve ervaringen mee hebben. In sommige gemeenten zijn er initiatieven waar ook pleegjongeren aan mee kunnen doen, zoals Stichting ‘Meedoen’. Pleegjongeren kunnen meedoen aan activiteiten binnen en buiten school om.

Hieronder delen we een aantal tips in de vorm van quotes:

- “Het is een lastige situatie. En hoewel het makkelijk klinkt en lastig is om uit te voeren; soms is er een situatie waar je niks aan kunt veranderen. Leg je er dan bij neer en kijk naar voren en denk in oplossingen. Terugkijken kan altijd later nog.”
- “Vraag hulp, je bent niet alleen.”
- “Kijk niet naar wat niet mogelijk is, maar richt je op wat wel nog mogelijk is. Maak elke dag bewuste keuzes over wat haalbaar is binnen het pleeggezin. Durf om hulp te vragen en durf er voor uit te komen dat het soms moeizaam gaat.”
- “Laat schoolzaken wanneer dit thuis niet lukt los. En steek je energie in pleegouder zijn. En niet in juf zijn.”
- “Zie de kansen die het geeft en geniet van de momenten en de vrijheid die er in sommige situaties zijn.”

Vragen of meer informatie?

NVP: info@denvp.nl

LOPOR: info@lopor.nl

SBPN: info@pleeggrootouders.nl